

'Vergeeten' aangifte te doen . . .

door Harrie van Grinsven

In mijn genealogisch onderzoek is het meermalen voorgekomen dat kinderen uit een gezin niet wisten van een jong overleden (tweeling)broertje of zusje. Daar waar de familie in hoofdzaak in het katholieke zuiden opgroeide vonden geboorten in de achttiende en negentiende eeuw vaak kort na het huwelijk plaats, kinderloze huwelijken daargelaten dan. Kinderrijke gezinnen waren hier talrijk; zeker in Brabant en Limburg, maar ook in andere provincies, vormden gezinnen met acht of meer kinderen geen uitzondering. Een groot en hecht gezin bood, naast de armoede, ook zekerheid. Voor hulp was men in die eeuwen op de eigen kinderen, burens en naaste familie aangewezen, zeker als je geen knecht of meid kon bekostigen.

Noordbrabantsch dagblad het huisgezin

03-05-1941

Je hoeft maar in het bevolkingsregister te kijken en de individuele geboorteakten op te zoeken om een gezinsstaat samen te kunnen stellen. Vallen er gaten in die reeks dan is het goed om te zoeken naar een levenloos geboren kind. Kindersterfte kwam veel voor. Over een kind dat al vroeg het leven liet werd niet of nauwelijks gesproken. Het kwam wel voor dat een volgend kind in het gezin weer dezelfde naam werd toebedacht van een eerder geboren en inmiddels overleden broer of zusje. Een snelle doop, desnoods nooddoop, bij geboorte was belangrijk want heidenen liepen er al genoeg rond op deze wereld.

De Franse revolutie en de invoering van de Code Napoléon, het burgerlijk wetboek en ondermeer de burgerlijke stand, bewijst de stamboomonderzoekers een grote dienst. We kunnen nu, al dan niet met dank aan internet, in de tijd snel data terugzoeken en terugvinden tot pakweg 1800. Natuurlijk komen er ook wel eens fouten en hiaten voor. Er waren mensen die niet konden lezen en/of schrijven. Zij namen genoegen met het voorlezen van de akte en het zetten van een kruisje daar waar getekend moest worden, al dan niet met de opmerking dat hij/ zij deze kunst nog niet machtig was.

Armoede kan vertwijfeling geven. In de krant van 1890 vond ik onderstaand bericht.

Een niet alledaagse zaak werd eergisteren voor het kantongerecht van Oss behandeld:

Te Nistelrode namelijk werd een tijdje geleden een kind geboren uit behoeftige ouders welk kind echter reeds kort na de geboorte stierf. De buurt kwam bijeen en besliste in hare opperste wijsheid, dat de vader het kind maar niet zou aangeven bij den burgerlijke stand. Het zat er zoo niet aan en het kind was toch dood, de sterkte bleef dus hetzelfde.

Dat was nu wel heel mooi overlegd, maar het lijkje moest begraven worden, en daartoe behoort dan toch minstens de toestemming van de burgemeester. Overal gaat dit op, behalve voor de bedoelde buurt in Nistelrode. In Nistelrode toch woont een vrouw die alles best kan klaarspelen. Deze heeft nl. vroeger altijd den sleutel gehad van het oud kerkhof, waarvan zij een soort van bewaakster was. Toen het oud kerkhof werd gesloten en zij van hare functiën werd ontheven schijnt zij den sleutel te hebben behouden en die sleutel gaf de oplossing van het vraagstuk in kwestie.

Het lijkje werd namelijk in een vod gewikkeld en kreeg tot doodkist een klomp. 't Hoofdje hing er nu wel buiten, maar dat was geen bezwaar en voor een beetje aardappelen werd weldra eene vrouw gevonden, die de taak op zich nam van lijkbezorgster, grafmaakster en alles wat erbij behoort, en zoo had de begrafenis plaats.

Alles had in de grootste stilte plaatsgehad, zoo stil zelfs dat er zoowat drie maanden over heen gingen eer een haan naar het geval kraaide. Maar een buurt is een buurt en als ze niet meer babbelen mag, is ze doodeenvoudig geen buurt meer.

En zoo kwam het dat weldra de nieuwsgierige politie kwam snuffelen en zoeken en alles vond. Vandaar de zaak eergisteren voor het kantongerecht.

De vader beweerde dat hij niet wist dat hij de geboorte en overlijden van een kind moest aangeven, ofschoon dit reeds het derde kind uit zijn huwelijk was en daarbij trok hij zoo een onnozel gezicht dat men hem zijn laatste dubbeltje zou hebben toevertrouwd.

De beide vrouwen wisten ook van den prins geen kwaad, doch den kantonrechter sprak hem en haar een hartig woordje toe, waarop allen beloofden dat zij het nooit meer zouden doen.

Het O.M. was genadig, daar het voor den vader slechts f. 10 boete of 6 dagen en voor de vrouwen ieder 3 boeten van f. 5 of 3 dagen voor elke boeten eischte.

Bron: Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant ; 13 - 6 – 1890
NoordBrabantsch Dagblad het Huisgezin 3 mei 1941